

De Heraut

van de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 23 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 13 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 2 Mei 1909. No. 1635.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.30, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6.30 bij vooruitbetaling. Alouderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangegaven door het Bureau te Amsterdam, Boekhandlaars, Postdirecteuren enz.
Advertenties: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.30.
Aanvragen en verzending van liefdegaven f —.12 per regel.

Pro Rege.

DERDE REEKS. (Derde gedeelte).

Christus Koningschap en het Gezin.

IX.

Eer uwen vader en uwe moeder, opdat uwe dagen verlengd worden in het land, dat u de HEERE uw God geeft.

Exod. 20 : 12.

De geboorte van het kind uit zijn ouders handhaaft alsoo de organische eenheid van ons menschelek geslacht, en doet in dit ons menschelek geslacht de organische geleidingen van families, geslachten, stammen en volken opkomen, in opgaande en afdalende en zij-linie, door bloedverwantschap en maatschap zich steeds verder uitbreidend. Maar hier blijft 't niet bij. Ook het Gezin vindt in de geboorte zijn sterkte, en wel op een wijze die het gezin in het huisgezin in rechtstreeksch verband brengt met de hoogste autoriteit der Overheid en met de hoogste autoriteit die in de Souvereiniteit Gods ligt. Steeds herinnere men zich hierbij, dat bij Babels torenbouw spraakverwarring en daardoor een uiteengaan van de volken is ingetreden. De vorming van Staten, gelijk ze allengs plaats had, nam uit dien hoofde een abnormaal verloop. Er kwamen scheuren in het organisch verband, dat eens heel ons geslacht saamhield, en niet naar oorspronkelijk bestel, maar om der zonde wil, gelijk onze Belijdenis in Art. XXXVI terecht zegt, is er een Overheid ingesteld. Stelt ge nu, gelijk we steeds doen moeten, de vraag: Hoe zou het verloop geweest zijn, indien de krankheid der zonde niet ware uitgebroken, dan voel je aanstonds, hoe in het Patriarchaat als vanzelf de regeling van het Gezin gegeven zou zijn geweest. Over elk gezin de vader als hoofd. Boven de gezinnen van broeders, geboren uit eenzelfde vader, zou vanzelf hun aller vader als grootvader een gemeen gezin hebben uitgeoefend, het gezin over de familie. Had het familiehoofd zelf weer broeders, zou zou, naar recht van eerstgeboorte, een van deze als geslachtshoofd deze velerlei families van eenzelfde geslacht onder zich hebben verenigd. Meerdere geslachten zouden vanzelf, naar gelijken regel, in één stand onder een gemeenschappelijk stamhoofd hebben geleefd. Deze stammen zouden straks, als in natien verenigd, zijn opgetreden, en geheel patriarchaal zou, zonder dat eenige band van buiten werd aangelegd, heel de menscheit feitelijk één geheel hebben gevormd, met als aller hoofd de man die in rechte lijn, altoos naar eerstgeboorterecht, uit den oudsten zoon van den eersten mensch afstamde. Verbreking van deze lijn van afstamming ware buiten zonde ondenkbaar geweest. In een menschelek geslacht zonder zonde zou noch ongeval, noch kinderloosheid, noch vroegtijdige dood stoornis hebben aangebracht, en heel ons menschelek geslacht zou als één organisch geheel zich zuiverlijk in zijn organische geleidingen ontwikkeld hebben. Naar uit Henochs opnemning valt te vermoeden, zou, waar geen dood intrad, toch wel het leven op aarde een einde hebben gevonden, maar eerst na voldoende levensduur, zoodat altoos de nieuwe patriarch gereed stond, op wien het hoofd-zijn van heel ons geslacht overging. Zou zouden er onder patriarchaal bewind in opklommende linie gezinnen, families, geslachten, stammen, natien en volken gekomen zijn, elk met een eigen hoofd, maar bovendien zou, in rechte eerstgeboorte-lijn van Adam afstammend, steeds één Groot-patriarch aan het hoofd van heel de menscheit hebben gestaan.

In Christus als het Hoofd van het mystieke Lichaam is thans dit Groot-patriarchaat, als we het zoo noemen mogen, hersteld. Er is hierdoor uit de oude menscheit een nieuwe menscheit begonnen op te komen, die in het laatste oordeel van al het onherborenc zal worden afgescheiden, om dan eeuwiglijk ons menschelek geslacht uit te maken, en die hernieuwde menscheit zal alsdan weer onder één Hoofd één zijn. Maar in het zondig verloop, dat ons leven nu eenmaal nam, zou de formeel haadhaving van die éénheid van ons geslacht een macht tegen God zijn geworden. Daarom is die eenheid bij Babels torenbouw opzettelijk verstoord geworden. En het is tengevolge hiervan, dat we thans wel een organische ontwikkeling van gezinnen, families, geslachten, stammen en natien vinden, maar zóó dat de Staatvorming haar zuiver organisch karakter verloor, en er wel Staten en Rijken zijn

opgekomen, en soms ook wel wat men noemt Wereldrijken, maar dat een saamvoeging van heel ons menschelek geslacht onder één Staatshoofd steeds uitbleef. De geslachten ontwikkelen zich nog steeds organisch, d.w.z. in vaste geleidingen die zich vanzelf onder den natuurlijken drang van het leven voortzetten; maar de Staten, al hebben ze veelal nog een organischen ondergrond in de geslachten der natien, zijn toch, gelijk ze nu bestaan, door menscheleken wil, onder den drang der omstandigheden, soms schier werktuigelijk ineengezest.

Maar al volgt hieruit, dat men niet meer zeggen kan, dat een Staat of Rijk vanzelf uit het huisgezin opkomt, toch blijft het 't huisgezin, dat het voortbestaan van het volk waarborgt, en, iets waar niet minder nadruk op is te leggen, dat de aanzet is tot de formatie van een eigen kring, van een eigen wereld, die zonder gezin niet bestaan kan, en waarin het besef van het gezin vanzelf wordt ingeprent. Het gezin bestaat volstrekt niet alleen door de macht van het geweld, waarmee het zich handhaaft, maar in veel breeder kring zelfs door het besef, dat er een gezin zijn moet, en dat men zich aan dat gezin heeft te onderwerpen. Een vorst gelijk de koning van Engeland, die over 400 miljoen menschen een scepter zwaait, zou uitvaard niet zijn gezin met louter geweld kunnen handhaven, indien niemand onder deze 400 miljoen anders dan voor geweld zwichtte. En regel is het dan ook, dat op elke honderd menschen negen-en-negentig zich van zelf onderwerpen, en dat er hoogstens op elke honderd één is, die met den sterken arm tot onderwerping moet worden gebracht. Zeker zijn er ook die zwichten omdat het gezin met geweld dreigt, maar de over-overgroote meerderheid eert toch het gezin omdat een innerlijk besef hun dit ten plicht stelt en zij eigener beweging zich gedrongen gevoelen, om die verplichting na te komen. En dit besef nu, dat het onze plicht is, ons aan het gezin te onderwerpen, zoodat we in een over ons gesteld gezin iets natuurlijks en vanzelf sprekends zien, wordt gekweekt in het gezin, en wel daardoor dat het kind uit zijn ouders geboren wordt. In de eerste levensjaren is het kind geheel op zijn ouders aangewezen. Hulpeloos zou het ontkomen, zoo het geen ouders vond die voor het kind zorgden. Zulk een kind wordt gedragen en geleid, zonder dat het zelf weet hoe en waarom. En begint het zich enigermaten vanzelf te bewegen, dan spreekt het vanzelf, dat het doet, wat zijn ouders hem zeggen. Het loopt vanzelf in en aan den leiband. Dat later al spoedig poging tot verzet intreedt, is gevolg der zonde, maar trekt het gezinsbesef niet uit zijn voegen. Tot opstand tegen de ouders komt het niet zelden, maar dit grijpt in het gezin nooit anders plaats dan met het klare besef dat het opstand is, en de algemeene opinie blijft dan ook nog steeds aan het kind den eisch stellen, dat het zich onderwerpen zal, keurt zijn opstand af en vindt steun in de Wet der meeste landen, die gehoorzaamheid en onderdanigheid aan de ouders van het kind, zoolang het in het gezin blijft, vordert. Zoo is het dat van jongs af, in het gezin, het leven zelf het besef, dat men zich aan een gezin te onderwerpen heeft, in de consciëntie imprint, en het is dit van kindsbeen af ingeprente besef, dat straks op allerlei ander gebied gelijke verplichting tot onderdanigheid erkent, en ten slotte in het besef dat men zijn Overheid eeren moet, zijn Staatvormende werking oefent.

Later moge dit besef nog versterkt worden door het besef van onze volstrekte afhankelijkheid van God, en de daaruit vanzelf voortvloeiende verplichting, om ons te onderwerpen aan wie God over ons gesteld heeft, maar het eerste opwaken van dit besef van onzen plicht tot onderdanigheid vindt toch in het werkelijke leven zijn oorsprong in de hulpeloosheid van het kindeke, dat niet als volwassen persoon, maar als weerloos en hulpeloos wicht geboren wordt, en onder het opgroeien, vanzelf in de onderdanigheid aan zijn vader en moeder ingroeit. Werden we allen als volwassen personen geschapen, wat denkbaar ware geweest, zou zouden we van onzen eersten levensdag af, als man tegenover man hebben gestaan en een leven der onderdanigheid zou onder gansch gelijken noot geleerd zijn. Thans daarentegen is de groote ongelijkheid tusschen een pasgeboren wicht en zijn ouders de natuurlijke bron, waaruit de onderdanigheid en onderwerping opkomt.

Dit nu vindt in het samenstel der tien geboden zijn gewijde uitdrukking in het vijfde gebod: *Eert uwen vader en uwe moeder*, een in tweerlei zin hoogst opmerkelijk gebod. Ten eerste toch staat er niet: Gehoorzaam uw vader of moeder, noch: Zijt hun onderworpen of onderdanig, maar wordt ons

voorgehouden dat we onze ouders eeren zullen. Nu sluit dit eeren wel vanzelf gehoorzaamheid in, maar het is toch iets anders. Het wijst niet op zwichten voor den sterken arm van den vader, niet op vrees voor straf en bedreiging met straf, maar doelt op iets hoogers. Een kind bij zijn ouders is niet als Janmaat bij den zeeofficier. Er trekt bij het kind ten opzichte van zijn ouders een band des bloeds, een neiging der liefde, een gevoel van dank voor genoten zorg, en dit alles wordt, zoodra het vroom besef ontwaakt, geheiligd door de overtuiging, dat het God is, die tusschen het kind en zijn ouders dien band gelegd heeft. Eeren bedoelt, dat men iemand als zijn meerdere erkent en zijn gezin huldigt uit overtuiging en liefde. Wie in alles stipt doet wat zijn ouders hem zeggen, eert ze daarom nog niet. Eeren wordt het dan eerst, zoo men in het optreden van zijn ouders hooger bestel erkent, en hun gehoorzaam uit innerlijken zielsdrang. Zoo wordt door dit eeren de plicht der gehoorzaamheid verdiept en geheiligd. De gehoorzaamheid en de onderdanigheid zijn het gevolg dat er uit voortvloeit. En dit eeren maakt, dat wie te kort schoot in onderdanigheid, dit van achteren zelf voelt als plichtverzuim, er in de consciëntie door getroffen wordt, berouw voelt opkomen, en verzoening met zijn ouders zoekt. Eerst zoo vindt het gezin zijn steun in het hart zelf, en handhaaft zich, veel meer dan door straf en dreiging, door de vrees die voor het begaan van zonde doet terugdeinzen. Alleen daar waar de onderworpenen voelt, dat verzet tegen het gezin zijner ouders zonde is, staat het gezin op zijn heiligen grondslag vast. En het tweede opmerkelijke in het vijfde gebod is de bijvoeging van de moeder. Velen spreken liefst alleen van het vaderlijk gezin, maar de Schrift niet; zij plaatst de moeder op één lijn naast den vader; laat bij het kind geen onderscheid tusschen den eerbied voor zijn vader en den eerbied voor zijn moeder toe; verheft hierdoor de vrouw; tempert tevens de hardheid die het vaderlijk gezin zoo licht ontstiet; en doet nu gevoelen, hoe er bij alle gezin een evenwiel gezin gewenscht en denkbaar is, dat met het veelzins verneederende van de gezinsidee verzoet. Dit plaatsen van de moeder naast den vader geeft aan de gezinsidee een plooibaarheid die ze anders missen zou. Van nature gehoorzaamt een kind aanvankelijk liever aan zijn moeder dan aan zijn vader. Het voelt dat moeder het beter begrijpt en meer in zijn leven inkomst; dat het gezin bij moeder zich zachter en teederder uit; en dat het moeder gezin verdriet mag doen. Van den vader voelt het jonge kind zich altoos meer op een afstand, en daar de moeder het vaderlijk gezin veelal dan eerst te hulpe roept, als zij het zelve niet af kan, ontvangt het kind zoo licht den indruk, dat het vaderlijk gezin meer dreigend dan in liefde winnend tegen het kind optreedt.

Toch verandert deze opnemning van de moeder in het vijfde gebod in het minst niets aan den alles beheerschen regel, dat de man voor heel zijn huis verantwoordelijk is, en dat hem het hoogste gezin over allen die met hem in zijn gezin samenwonen, van Godswege is toevertrouwd. En geldt ook hier de souvereiniteit in eigen kring, dan rust in deren gezinskring het soeverein gezin op den vader. Men kan natuurlijk tegen het gebruik van *sovereiniteit* ook in dit geval opkomen, en zeggen dat *sovereiniteit* is, wie alles in zijn kring onder zich en niemand boven zich heeft, en dat de vader altoos God als zijn Schepper en Christus als zijn Koning boven zich heeft. Maar deze tegenwerping gaat niet op. Zóó verstaan toch zoo men zelfs niet van de Souvereiniteit van een Koning of Keizer kunnen spreken, daar ook deren nooit anders regeerden dan bij de gratie Gods. In volstrekten zin opgevat, is alleen God Almachtig Soeverein, en zelfs de Christus niet. Ook de Christus toch als onze Koning heeft zijn gezin niet uit zichzelf, maar heeft het van den Vader ontvangen. Alle macht in hemel en op aarde is hem gegeven, en eens zal hij, in de volheid der dagen, alle hem geschonken gezin weer aan den Vader teruggeven, opdat God zelf zij alles en in allen. Verstaat men daarentegen onder Souvereiniteit, gelijk men gemeenlijk doet, dat de Souverein op aarde niemand boven zich heeft, dan is het volkomen juist ook in het gezin ten opzichte van den vader van een „Sovereiniteit in eigen kring“ te spreken, daar ook de vader, wat het gezin aangaat, niemand boven zich heeft. Nu heeft men hiertegen wel opgemerkt, dat een vader toch van zijn gezin kan onttrek worden, en dat hij door verwaarloozing van zijn kinderen zelfs straf kan belopen,

maar ook dit beslist de zaak niet. Al is het, dat de Overheid bij schandelijk wan-gedrag der ouders de roeping kan hebben om het kind te beschermen, hieruit volgt nog in het minst niet, dat de vader zijn macht over zijn kind aan de Overheid ontleent. Die macht en dat gezin ontleent hij rechtstreeks aan God. Even als de Overheid soeverein bij de gratie Gods is in het land, is hij soeverein bij de gratie Gods in zijn gezin. Het gezin is geen instelling van de Overheid, maar een schepping Gods. Het gezin van den vader over zijn kind vindt zijn wortel in de geboorte van het kind uit zijn ouders, en die geboorte heeft niet de Overheid, maar God altoos verordend. Bovendien, ook de Souvereiniteit der vorsten is, nu zelfs tot in Rusland en Turkije, constitutioneel getemperd, en ook wat het buitenland aangaat onderworpen aan het volkenrecht. Er ligt dus niets vreemds in, dat ook het soeverein gezin van den man en vader in zijn huis, door het moederlijk gezin getemperd wordt, en bij aantaking met de buren en met de Overheid, van zelf beperkt is. Dit geldt van elke Souvereiniteit, en daarom is het volkomen juist te zeggen, dat de man en vader Souverein in zijn eigen gezin is, en wel als drager van een Souvereiniteit in eigen kring.

Het optreden van de moeder vermindert deze Souvereiniteit niet. Aller Heere blijft God almachtig; door God almachtig is het gezin geleid op zijn gezaliden Middelaar; Christus als onze Koning is hoofd van den man en vader; en de man is en blijft het hoofd van zijn vrouw en van de kinderen die hij uit die vrouw verwekt heeft. Christus oefent zijn gezin uit in volkomen overeenstemming met den wille Gods, en zoo ook moet de man zijn gezin over vrouw en kinderen in volkomen overeenstemming met Christus zijn Koning uitoefenen. Waar de man die grenzen overschrijft of van die lijn afwijkt, eindigt zijn gezin, en kan het zelfs voor vrouw en kinderen plicht worden, hem gehoorzaamheid te weigeren, juist zoo als het voor een onderdaan plicht kan worden zijn Overheid te weerstaan, waar zij hem tot iets dwingen wil, wat tegen Gods wil ingaat. Toch ontleent daarom de moeder haar gezin over haar kinderen niet aan haar man. Ze ontving het van God daardoor, dat Hij haar moeder maakte. Geen vader kan zijn kind van den eerbied dien het aan zijn moeder schuldig is, ontslaan. Maar wel is het aan de vrouw opgelegd, dit haar gezin zóó uit te oefenen, dat ze haar man, als haar van God gegeven hoofd, hierbij niet verzaakt. De man mag in de uitoefening van zijn gezin niet anders dan de ere van den Christus zoeken, en zoo ook mag de vrouw haar gezin als moeder niet anders aanwenden dan om, zooveel van haar afhangt, haar kinderen en heel haar gezin tot ere van den Christus te doen leven. Daarom nu ontving en vader en moeder een deels eigen, deels gemengde levensfeer. Al wat het gezin met de buitenwereld in aanraking brengt, moet de man beheerschen, maar de vrouw vindt in het eigenlijke huishouden haar eigen levensfeer. Op de kinderkamer, in de keuken, bij het dienstpersoneel, in de verzorging van heel het huishouden, heerscht zij. En deze inrichting is zoo natuurlijk, dat de man ze van zelf eerbiedigt, en zich tot een belaching maakt, zoo hij in keuken en kelder zijn vrouw de wet gving stellen. Hij heeft zijn gezin te vertegenwoordigen bij het publiek, hij moet voor het onderhoud van zijn gezin zorgen, hij moet het geldelijk beheer in handen hebben, en hij moet op alle manier zijn gezin beschermen; maar het gezinsleven heeft ook een vrouwelijke zijde, en op dit terrein moet de vrouw de verantwoordelijkheid op zich nemen.

Doch afgescheiden van dit eigen terrein van den man en van de vrouw, is er in het gezin ook een gemengde sfeer, waaraan de welstand hangt van de harmonische samenwerking van man en vrouw. In deze gemengde sfeer staat de opvoeding en de bestemming van de kinderen op den voorgrond, waarbij dan komt het instandhouden van goede orde en regel in den gang van het leven des gezins, en niet minder de heilige dienst bij het huistaar. In dit alles nu is het van het hoogste belang, dat vader en moeder steeds als eenheid optreden. Conflicten op dit punt ondermijnen altoos het gezinsleven. Maar komen ze voor, en kan geen overeenstemming bereikt worden, dan moet ten slotte het gezin van den man zich doen gelden. Hij blijft het hoofd. En dat niet, omdat de man als sterkere het zoo wil, maar omdat God het zoo heeft ingezet, en zulks steeds onder beding, dat de man van zijn bewindvoering Gode rekenschap zal geven.

gehoorzaam zullen zijn, dit andere toe, dat de vader zijn kinderen niet *tergen* mag. Het kind is niet bestemd om kind te blijven. Straks wordt een zoon man, en zal deze man zijn vader en moeder verlaten om een eigen gezin op te richten. Voor die toekomstige taak nu moeten de ouders hun kinderen opvoeden. Ze mogen dus niet den zelfzuchtigen regel volgen, om hun kinderen in hoofdzaak op te voeden en op te leiden voor hun eigen huislijk genot of voordeel. Dit grijpt wel plaats in de eerste levensjaren, als de kleine wichtjes een ornament in het gezin zijn, soms nog weinig meer dan de speelpop van moeder. Maar hierbij mag het niet blijven. Vader en moeder moeten weten: mijn kinderen gaan straks van mij weg; dat is hun bestemming; en voor die bestemming heb ik ze gereed te maken. Hier uit nu volgt van zelf, dat de groote kinderen allengs tot zelfstandigheid moeten worden opgevoed. Ze moeten leeren op hun eigen beenen te staan, om straks de verantwoordelijkheid voor een eigen gezinsleven op zich te kunnen nemen. Zoo doet wie zijn kinderen liefheeft, en daarom zal hij den eisch der onderdanigheid van lieverlede inbinden, niet maar zijn wil opleggen, maar de overtuiging, dat die wil goed is, aan zijn kinderen pogen in te prenten, en zoo aan zijn kinderen zelf gevoelen doen, dat ze in hun vader niet een dwingeland bezitten die hen tyranniseert, maar een steun, een helper, een beschermer, die hun een weg baant tot een zelfstandig optreden in de maatschappij. Wie zijn kind het innigst liefheeft, zal zich het hartelijkst verblijden als zijn kind hem verlaat, en dat het bij zijn vertrek zóó weggaat, dat, dank zij opvoeding en opleiding, zijn toekomst verzekerd is. De liefde zal hier den weg wijzen, en de eerbied voor vader en moeder zal bij het kind dan eerst recht diep wortelen, zoo tusschen ouders en kroost een verhouding van innig vertrouwen, van teedere verkleefdheid en van hartelijke liefde heerscheende werd.

Zoo is het ideaal, en zoo moest het naar Gods bestel in elk gezin zijn, maar, helaas, de feitelijke toestanden die ge in zoo menig gezin aantreft, toonen u maar al te bitter, hoe diep we beneden dit hoogste ideaal gezonken zijn. In zoo menig gezin vindt ge man en vrouw niet als één, maar als twee. De vrouw altoos anders willend dan de man, en de man tyranniek zijn wil oplegend. Dan is vanzelf de eerbied van het kind voor zijn ouders ondermijnd. Gedurig bespuert het twist en tweedracht instee van vrede en liefde; een zondige toestand waarvan het zelf het slachtoffer wordt. Erger nog, ook in de kinderen woelt dan de zonde te sterker op. Ze willen dan niet buigen, verzetten zich, zijn weerbarstig, en zetten ook onder elkaar het leven van twist en tweedracht voort, dat ze van hun ouders afdagen. Dit nu stelt en de ouders en de kinderen schuldig, want ook al verzaaken de ouders hun plicht, dat kan nooit het kind van den eerbied en de gehoorzaamheid ontslaan, die het van Godswege aan vader en moeder schuldig is, en allen in wat tegen Gods wil in zou gaan, mogen ze zich verzetten.

Dat dit nu in de wereld zoo voorkomt, is reeds bitter droef, maar nog veel droefer en jammerlijker wordt het, wanneer ook in Christelijke gezinnen zulke ellendige toestanden insluipen. Christus is tot hoofd van den man, en daardoor ook tot hoofd van het gezin aangesteld, juist om zulke misstanden te keeren, en het gezin weer tot het ideaal, ook wat de verhouding van ouders en kinderen betreft, op te heffen. Dit is dan ook veelszins alsoo geschied. Vergelijken wij wat buiten den invloed der Christelijke religie het gezin geworden was, mag geroemd, dat in den Christelijken kring, altoos in het gemeen genomen, ook de verhouding tusschen ouders en kinderen veel hooger staat, en veel inniger karakter draagt. Maar te stuitender is het juist daarom, zoo het Koningschap van Christus ook over het gezin, ook telkens weer in een gezin dat zich Christelijk noemt, miskend en gestuit wordt, en indien het leven in een Christelijk gezin niet zelden door het gezinsleven in den ongelovigen kring beschaamd wordt. Juist toch bij wie den Christus belijdt, komt dit neer op een aanranding van de majesteit, die God Almachtig op den Christus gelegd heeft. Het is niet om niet, dat Christus aan den man en vader tot een hoofd is gesteld. Juist toch deze oplegging van gezin is geroepen deze heilige vrucht te dragen, dat de geest van Christus niet alleen in de verhouding tusschen man en vrouw, maar ook in de wederzijdsche verhouding tusschen ouders en kinderen heersche.

juist daarom nu voegt de apostel aan het gebod dat de kinderen hun ouders eeren en